

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

9/S-son (4-jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 5/9 (4) – 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2024

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy kengashi huzuridagi Sudyalari oliy

maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

SodiqovaShohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Насретдинова Дилфуза Мухаммадиновна</i> ЖЕНЩИНЫ ТАТАРКИ В КУЛЬТУРНОЙ ЖИЗНИ ТУРКЕСТАНА	13-19
<i>Хужаниязов Уктам Ешбаевич</i> ҚОРАҚАЛПОҚ ДАВЛАТ АКАДЕМИК МУСИҚАЛИ ТЕАТРИ МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДА	20-25
<i>Saidaxmatov Sharifbek Toshpo'latovich</i> SURXONDARYO VA QASHQADARYO VILOYATLARIDA DEMOGRAFIK O'ZGARISHLAR, AHOLI BANDLIGI VA MIGRATSIYA JARAYONLARI	26-32
<i>Yakubov O'tkir Shermamatovich</i> XX ASRNING UCHINCHI CHORAGIDAGI IQTISODIY, IJTIMOIY O'ZGARISHLAR VA ULARNING DEMOGRAFIK JARAYONLARGA TA'SIRI	33-37
<i>Саидбобоева Гулзора Нематжоновна</i> ЎРТА ОСИЁ ЭНЕРГЕТИКАЛАРИНИНГ I СЪЕЗДИ ХУСУСИДА	38-43
<i>Muminov Orifxuja</i> QIZILQUMNING LANDSHAFTI VA TARIXIY GEOLOGIYASI	44-49
<i>Avalova Gulshod Murodullayevna</i> HOJI BEKTOSH VALI – MUTASAVVUF FAYLASUF. HOJI BEKTOSH VALI MAJMUASI: TARIXI VA BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI	50-55
<i>Айтмуратова Жанылсын Жалгасовна, Жамалов Нурлан Юсупович</i> БУЮК АЛЛОМАЛАРИМИЗНИНГ МЕРОСИНИ ЎРГАНИШ АСОСИЙ ВАЗИФАМИЗ	56-61
<i>Qurbonova Marg'uba</i> TIL SOHASIDAGI O'ZBEKISTON HUKUMATI SIYOSATI, O'ZBEK TILINING DAVLAT TILI SIFATIDAGI NUFUZINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI	62-68
<i>Shoto'rayeva Sitora Xudoyberdi qizi</i> BUXORO XONLIGIDA TOJIDDIN HASANXOJANING TUTGAN O'RNI VA IJTIMOIY FAOLIYATI	69-72
<i>Убайдуллаева Моҳисадаф Суннатилла қизи</i> ҚЎҒИРЧОҚ ЎЙИН ЭНГ ҚАДИМГИ НОМОДДИЙ МАДАНИЙ МЕРОС СИФАТИДА	73-76
<i>Xoliqulov Rustam Sharipovich</i> YANGI O'ZBEKISTONDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH SOHASIDAGI AMALGA OSHIRILAYOTGAN CHORA-TADBIRLAR	77-82
<i>Fayziyev Farrux Uktamovich</i> IMKONIYATI CHEKLANGAN INSONLAR O'RTASIDA O'TKAZILADIGAN XALQARO SPORT MUSOBAQALARINING RIVOJLANISH TARIXI	83-90
<i>Азаматова Гулмира Байирбековна</i> МЕҲНАТ МИГРАНТЛАРИНИ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ Қўллаб-қувватлашнинг АЙРИМ ЖИҲАТЛАРИ	91-96

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna, Abduvohidov Behzod</i> ISHBILARMONLIK MUHITINI SHAKLLANTIRISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI O'RNI	97-107
<i>Абдуллаев Алтинбек Янгибаевич, Холиёров Парда Саъдуллаевич</i> КОРХОНАЛАРДА ИНВЕСТИЦИЯЛАР ҲИСОБИНИНГ ИЛМИЙ-МЕТОДОЛОГИЯСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	108-124
<i>Payazov Murod Maksudovich</i> “O'ZBEKISTON TEMIR YO'LLARI” AJDA YO'LOVCHI TASHISH TIZIMINI MODERNIZATSIYALASH DAVR TALABI	125-131
<i>Юнусов Бегенч Мавланбердиевич</i> ИҚТИСОДИЁТ ТАРМОҚЛАРИДА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ РИВОЖЛАНИШИНИ БАШОРАТЛАШ, УЛАРНИНГ МЕТОДОЛОГИК АСОСЛАРИ	132-143
<i>Qo'chqarov Baxtiyor Hoshimjanovich, Sayitbaev Shermirza Datkamirzaevich</i> KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI AYLANMA VOSITALARINI SHAKLLANTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	144-151
<i>Мадрахимов Кахрамон Эгамберганиевич</i> МИНТАҚАВИЙ ИҚТИСОДИЙ СИЁСАТНИНГ СТРАТЕГИК УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ	152-161
<i>Palvaniyazov Anvar Amatovich</i> MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHDA INVESTITSION SIYOSATNING AHAMIYATI	162-165
<i>Raximbayev Akmal Azatboyevich</i> HUDUDLARDA SANOAT AGLOMERATSIYALARINI SHAKLLANTIRISH BO'YICHA XORIJIY TAJIRIBALARDAN FOYDALANISH	166-172
<i>Raxmanova Rushana</i> O'ZBEKISTONDA TURIZM RIVOJI VA KADRLAR TAYYORLASHDAGI MUAMMOLAR	173-178
<i>Xayrullayev Shaxram Yunus o'g'li</i> SAMARQAND VILOYATIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA DINAMIKASI	179-186
<i>Qodirov Bahodir Tursunovich</i> “QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARI”NING O'ZBEKISTON IJTIMOY-IQTISODIY TARAQQIYOTIDAGI O'RNI	187-192
<i>Bekjanov Dilmurad Yuldashovich, G'oyibnazarov Muxammad Xamidbekovich</i> LIZING MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISHDA SAMARALI MARKETING STRATEGIYALARINING AHAMIYATI	193-199
<i>Masharipova Durdona</i> RAQAMLI PLATFORMALARNING GLOBAL TASHQI SAVDOGA TA'SIRI: IMKONIYATLAR VA MUAMMOLAR	200-206
<i>Нурмухамедова Барно Исмаиловна, Урунова Гульнара Чарикулиевна</i> ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ РЕАЛИЗАЦИИ ИНИЦИАТИВНОГО БЮДЖЕТИРОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	207-213

<i>Xidirova Marg'uba Rustamovna, Zakirov Asilbek Adilovich</i> KORPORATIV BOSHQARUV MEKANIZMLARI ORQALI AKSIYADORLIK JAMIYATINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	214-218
---	---------

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Ismoilov Maxamadixon</i> TALABALARDA FALSAFIY TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI	219-223
<i>Shaydullayev Normuhammad</i> INSON VA JAMIYAT O'ZARO ALOQALARI: MUVOZANAT VA RIVOJLANISH	224-228
<i>Раджапбоева Хуршида Мақсудовна</i> ШАРОФ РАШИДОВ БАДИЙ-АДАБИЙ МЕРОСИДАГИ ЭСТЕТИК КЛИШЕНИНГ УНИКАЛ ЎЗИГА ХОСЛИГИ	229-233
<i>Abdullayeva Marhabo Uskinbayevna</i> YUSUF XOS HOJIB "QUTADG'U BILIG" ASARIDA AXLOQ MASALASI.....	234-239
<i>Ризаев Илҳом</i> ТАРТИБ ВА ХАОС: ЎЗ-ЎЗИНИ ТАШКИЛЛАШТИРИШ ҲОЯЛАРИНИНГ ТАРИХИЙ ТАДҚИҚИ	240-247
<i>Niyozova Nilufar</i> OQILONA TURMUSH SHAROITINI YARATISHDA OILANING O'RNI	248-252
<i>Usmonov Farrux</i> FAN ETIKASI TUSHUNCHASINING TIZIMLI TAHLILI	253-258
<i>Mirjavxarova Feruzaxon Usmonjonovna</i> AYOLLARNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING IJTIMOY, IQTISODIY VA MADANIY ASOSLARI: TARIXDAN BUGUNGI KUNGACHA	259-266
<i>Primov Baxriddin Abdiraxmonovich</i> JAMIYAT BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA MA'NAVIY VA G'OYAVIY MEKANIZMLAR	267-272
<i>Raxmankulov Farxod Raximkulovich</i> ISLOHOTLAR JARAYONIDA MULKDORLAR QATLAMINING MILLIY O'ZLIGINI ANGLASHINING O'ZIGA XOS JIHATLARI	273-278
<i>Asatov Sodiq Safarovich</i> YANGI O'ZBEKISTONDA MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLARGA PRAGMATIK YONDASHUVLARNING IJTIMOY-FALSAFIY TAHLILI	279-284
<i>Yusupova Feruza Zoyirovna</i> AXLOQIY TAFAKKURNING TAKOMILASHUVIDA AXLOQIY IDEALGA BO'LGAN EHTIYOJ	285-290
<i>Aripova Zulfiyaxon Solijonovna</i> SINERGETIKANING FALSAFIY VA IJTIMOY DUNYOQARASHGA TA'SIRI	291-296
<i>Saodatov Alimardon Abduraxmonovich</i> YOSHLARDA TABIAT IFLOSLANISHINI OLDINI OLIH VA UNI ASRAB AVAYLASH MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH	297-302

<i>Matluba Abduqodirovna Abdalimova</i> FALSAFIY TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHDA ANALITIK VA KRITIK YONDASHUVLAR	303-307
<i>Safarova Tumaris Rustamkulovna</i> KOTIB CHALABIYNING SHARQ ILM-FAN TARAQQIYOTIDA TUTGAN O'RNI	308-312
<i>Турсунов Мухиддин Болтаевич</i> АФСОНАВИЙ ДУНЁҚАРАШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ ВА УНИНГ ИНСОН ТАФАККУРИГА ТАЪСИРИ	313-316
<i>Mamanov Jamoliddin Abduraximovich</i> XRISTIANLIK DININING KELIB CHIQISHI VA G'ARB DAVLATLARIGA TARQALISHI	317-326
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Karimova Ozodakhon Avazovna</i> LINGUOPRAGMATIC STUDY OF PHRASEOLOGICAL UNITS WITH A SOMATIC COMPONENT IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	327-338
<i>Sayfiddinova Gulnoza</i> MILLIY UYG'ONISH DAVRI QO'QON ADABIY MUHITIDAGI AYRIM TURKUM SHE'RLARNING JANRIY XUSUSIYATLARI	339-344
<i>Abdullayev Ziyodbek Mansurovich</i> O'ZBEK VA NEMIS TILLARI ANTROPONIMIKASIDA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR: KONTRASTIV TAHLIL	345-352
<i>Otaboyeva Mazmuna Rahimovna</i> FE'LNING SEMANTIK VA GRAMMATIK KATEGORIYALARIDAGI DARAJALANISHI: O'ZBEK VA INGLIZ TILLARI MISOLIDA	353-359
<i>Алиева Эльвина, Темирова Озода</i> ПОВЕЛЕНИЯ И ПОБУДИТЕЛЬНЫЕ ВЫСКАЗЫВАНИЯ СО ЗНАЧЕНИЕМ ЖЕЛАНИЯ В ПОЭТИЧЕСКИХ ТЕКСТАХ В. Ф. ХОДАСЕВИЧА	360-365
<i>Norqobilov Sanjar Rahmat o'g'li</i> BADIIY TARJIMADA LEKSIK-GRAMMATIK TRANSFORMATSIYALAR TADQIQI (JON GRINNING "THE FAULT IN OUR STARS" ROMANINING O'ZBEK TILIGA TARJIMASI MISOLIDA)	366-372
<i>Maxmudova Farangiz Muzaffar qizi</i> SAID AHMAD HAJVIYALARIDA YUKLAMALARNING AHAMIYATI	373-378
<i>Abdumajitov Xurshid Alisher o'g'li</i> MULOQOT VA MADANIYAT SHARHIDAGI SPORT TILI	379-382
<i>Rajabova Karomat Chorshanbi qizi</i> TURKOLOGIYADA SO'ZLASHUV USLUBIGA DOIR IZLANISHLAR	383-389
<i>Abdujalilova Ruxshona Abdug'afforzoda</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA JINOIY LINGVISTIK BIRLIKLARNING SHAKLLANISHIDA STILISTIK VOSITALARNING O'RNI	390-396
<i>Xasanova Kamila Baxtiyorovna</i> STUDYING ETHNOGRAPHIC VOCABULARY IN THE UZBEK LANGUAGE	397-401
<i>Бобаева Шахноза</i> ОСОБЕННОСТИ ЯЗЫКОВЫХ ЕДИНИЦ В РЕЧИ	402-407

<i>Рузибаева Азиза Қаҳрамановна</i> АВАЗ ЎТАР ИЖОДИНИНГ ЎЗБЕК ТИЛИГА ТАЪСИРИ	408-413
<i>Umurzakova Aygul Umarovna</i> ARAB TILSHUNOSLIGIDA ZIYORAT TURIZMI TERMINOLOGIYASINING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI VA RIVOJLANISH JARAYONI	414-418
<i>Sobirova Nodirabegim Murodjon qizi, Egamberdiyeva Sarvinoz Esonali qizi</i> STILISTIK FIGURALARNING TARJIMADAGI O'ZIGA XOSLIGI	419-423
<i>Xo'jamberdiyeva Gavhar Ilhom qizi</i> INGLIZ TILIDA "CHILD" KONSEPTINI AKS ETTIRUVCHI NOMINATSIYALAR	424-427
<i>Мирзаева Феруза Самижоновна</i> ЎЗБЕК ХАЛҚ МАҚОЛЛАРИДА АНТРОПОНИМЛАРНИНГ ҚЎЛЛАНИЛИШИ	428-433
<i>Badalbayeva Maloxat Yulchiyevna</i> TRANSLATION FEATURES OF EMERGENCY TERMS IN ENGLISH AND UZBEK: A COMPARATIVE ANALYSIS	434-438
<i>Berdimurotova Sevara Maxmudovna</i> RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR SOHASIDAGI O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI NEOLOGIZMLARNING YASALISH USULLARI VA QO'LLANILISH XUSUSIYATLARI	439-444
<i>Po'latova Sarvinoz Botir qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA ZIDDIYATLI KOMMUNIKATSIYANING LIGVISTIK EKSPERTIZASI	445-449
<i>Aripova Saodat Taxiroyvna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI HIKOYALAR TARJIMASINING LINGVOKULTUROLOGIK XUSUSIYATLARI	450-453
<i>Azamatova Gulnoza</i> THE GRAMMATICAL CATEGORY OF NUMBER IN THE GERMAN LANGUAGE	454-458
12.00.00 – YURIDIK FANLAR	
<i>Мухитдинова Фирюза</i> КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ И ПОЛИТИКО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ НАСЕЛЕНИЯ В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ	459-465
<i>Imotniyozov Doniyorbek Baxtiyor o'g'li</i> MULKNI BEGONALASHTIRISH SHARTNOMALARIGA OID KONSEPTUAL YONDASHUVLAR	466-470
<i>Ёкубов Шухратжон Восиджон угли</i> ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК АВТОР И ИЗОБРЕТАТЕЛЬ: АНАЛИЗ ПРАВОВОЙ ЗАЩИТЫ ПРОИЗВЕДЕНИЙ И ИЗОБРЕТЕНИЙ, СОЗДАННЫХ ИИ, В РАМКАХ АВТОРСКОГО ПРАВА И ПАТЕНТНОГО ПРАВА	471-477
<i>Худайбердиева Мафтуна Зафар кизи</i> ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРАВА ДЕТЕЙ НА БЕСПЛАТНОЕ И КАЧЕСТВЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: МЕЖДУНАРОДНЫЕ ДОСТИЖЕНИЯ И АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ	478-483
<i>Begimov Rufat Musurmonovich</i> KONSTITUTSIYA – HUQUQ VA ERKINLIKLARIMIZ KAFOLATI	484-488
<i>Минойиддинов Абдурасул Баходирович</i> АЛИМЕНТ МАЖБУРИЯТЛАРНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ	489-494

<i>Иброҳимов Азимжон Абдумумин угли</i> “ЎЗБЕКИСТОН ФУҚАРОЛИК ҚОНУНЧИЛИГИДА КОРПОРАТИВ МУНОСАБАТЛАРГА ОИД ҚОИДАЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ: КОНЦЕПТУАЛ ЁНДАШУВ”	495-500
<i>Koryog'diyev Bobur Umidjon o'g'li</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI FUQAROLIK KODEKSINING YANGI TAHRIRI LOYIHASI BIRINCHI BO'LIM 6-BOBIDAGI KONSEPTUAL MASALALAR TAHLILI	501-507
<i>Ғайбуллаев Соҳибжон Ғайбуллаевич</i> ИЖАРА ШАРТНОМАСИГА ОИД ҚОНУНЧИЛИКНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ БЎЙИЧА АЙРИМ ЁНДАШУВЛАР	508-514
<i>Саидов Бобур Бахромжонович</i> ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ЗАЩИТЫ ПЕРСОНАЛЬНЫХ ДАННЫХ ПОЛЬЗОВАТЕЛЕЙ В ВЕБ-РАЗРАБОТКАХ	515-524
<i>Асадов Шаҳриддин Фахриддинович</i> РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР АСОСИДА МАСЛАҲАТ ХИЗМАТЛАРИ КЎРСАТИШНИ ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШ	525-529
<i>Ганиев Нихолбек Валиевич</i> НОТИЖОРАТ КОРПОРАТИВ ТАШКИЛОТЛАР	530-536
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Ortiqova Nargiza Akramovna</i> O'QUVCHILARDA TARBIYAVIY QADRIYATLAR MANBALARI VOSITASIDA UZLUKSIZ MA'NAVIY TARBIYANI OSHIRISHGA QARATILGAN SAMARALI PEDAGOGIK TEKNOLOGIYALAR	537-541
<i>Jamalova Nargiza Ulug'bek qizi</i> PEDAGOGIKA VA GUMANITAR FANLARINING JAMIYATDA TA'LIMNING O'ZGARISHI VA RIVOJLANISHIDA TUTGAN O'RNI	542-547
<i>Norboyev Nabijon Narziqulovich</i> SHAHMAT O'YININING SHAXS INTELEKTUAL SIFATLARINI SHAKLLANTIRISHGA TA'SIRI	548-553
<i>Batirov Behzod Baratovich</i> FIZIKA TA'LIM MAZMUNINI TABAQALASHTIRISHNING O'ZIGA XOSLIGI	554-559
<i>Razzoqova Mahliyo Qosimjonovna</i> GENDER METODINING NAZARIY ASOSLARI	560-564
<i>Xalilov Lenar Shevketovich</i> BO'LAJAK TASVIRIY SAN'AT O'QITUVCHILARIGA INNOVATSION O'QITISH USULLARINING SAMARADORLIGI VA PEDAGOGIK SHAROITLARI	565-569
<i>Turdimurodov Dilmurod Yo'ldoshevich</i> MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR JISMONIY TARBIYASINING PEDAGOGIK SHARTLARI	570-575
<i>Ernazarov G'olibjon Ne'matovich</i> JISMONIY YUKLAMADAN CHARCHASH VA QAYTARILISH DAVRLARINING FIZIOLOGIYASI	576-580
<i>Xudaykulova Dilbarxon Zokirovna, Erkinova Dilshoda Sherali qizi</i> BOLALARDA TADQIDIY FIKRLASH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHGA QARATILGAN PEDAGOGIK JARAYONNING ASOSIY XUSUSIYATLARI	581-586

<i>Eshdavlatov Abdullo Boybo'ri o'g'li, Uralov Sardor Abdulla o'g'li</i> TALABALARNING VOLEYBOL MASHG'ULOTLARIDA TEXNIK TAYYORGARLIGI	587-593
<i>Maxmudov Qudratbek Shavkat o'g'li</i> INGLIZ TILINI O'QITISHDA TALABALARNING MADANIYATLARARO MULOQOT KOMPETENSIYASINI TIL ELEMENTLARI ORQALI RIVOJLANTIRISH SAMARADORLIGI	594-607
<i>Mirzaeva Kamola Uralovna</i> THE ROLE OF THE FAMILY INSTITUTE IN EDUCATING A PROFESSIONAL GENERATION	608-612
<i>Tursunboyeva Mukhlisa Anvar kizi</i> BILINGUALISM AS A PROMISING FORM IN CHILDREN'S EDUCATION	613-619
<i>Ҳақназарова Нулуфар Қуранбоевна</i> ТАЪЛИМ ТРАНСФОРМАЦИЯСИ ШАРОИТИДА ПЕДАГОГ КАДРЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК ТИЗИМИНИ СТРУКТУРАВИЙ-ФУНКЦИОНАЛ ТАЪМИНОТИ	620-625
<i>Sheraliyeva Shahnoza Usmanovna</i> INGLIZ TILIDA TALABALAR YOZISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDA TURLI YOZMA MATN NAMUNALARINI TAHLIL QILISHGA QARATILGAN MASHQLARNING AHAMIYATI	626-633
<i>Джанабаева Адина</i> ВОЗМОЖНОСТИ ЦИКЛА ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН В ФОРМИРОВАНИИ МЕТОДИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА	634-641
<i>Xoliqnazarov Azamat Begaliyevich</i> TALABALARNING JISMONIY TARBIYA MASHG'ULOTLARIDA KUCH QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH	642-646
<i>Elboyeva Shaxnoza</i> QASHQADARYO VILOYATIDA PEDAGOGIKA FANINING RIVOJLANISHIDA XOTIN-QIZLARNING O'RNI	647-651
<i>Садиев Валижон</i> СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ РАЗВИТИЯ ПАТРИОТИЧЕСКИХ КАЧЕСТВ УЧАЩИХСЯ В УСЛОВИЯХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	652-657
<i>Pulatova Muhabbat Egamberdievna</i> UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANTIRISH JARAYONIDA O'QITUVCHILARDA INNOVATSION KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYASI	658-663

Received: 10 November 2024
Accepted: 15 November 2024
Published: 25 November 2024

Article / Original Paper

CONCEPTUAL APPROACHES TO CONTRACTS ON PROPERTY ALIENATION

Imomniyozov Doniyorbek Baxtiyorovich,

Lecturer at the Department of Civil Law

Tashkent State University of Law

E-mail: d.imomniyozov@gmail.com

Abstract. The article analyzes the conceptual approaches and amendments being introduced to the Civil Code regarding property alienation contracts. The study highlights significant changes within the system of property alienation contracts. Based on a comparative analysis with the civil codes of CIS countries, the necessity of introducing new institutions, such as contracts for the sale of animals and repo agreements related to the sale of securities, is substantiated.

Keywords: Civil Code, property alienation, sales contract, donation contract, product supply, business sale, lifetime maintenance contract, property rights, repo contract.

MULKNI BEGONALASHTIRISH SHARTNOMALARIGA OID KONSEPTUAL YONDASHUVLAR

Imomniyozov Doniyorbek Baxtiyor o'g'li,

Toshkent davlat yuridik universiteti

Fuqarolik huquqi kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya. Maqolada Fuqarolik kodeksiga kiritilayotgan mulkni begonashtirishga oid shartnomalar bo'yicha konseptual yondashuvlar va o'zgarishlar tahlil qilingan. Maqolada mulkni begonashtirish shartnomalari tizimida amalga oshirilayotgan muhim o'zgarishlar masalalari yoritilgan. Maqolada MDH davlatlari fuqarolik kodekslari bilan qiyosiy tahlil asosida hayvonlar oldi-sotdisi, qimmatli qog'ozlar oldi-sotdisiga oid repo shartnomasi kabi yangi institutlarni kiritish zarurligi asoslantirilgan.

Kalit so'zlar: Fuqarolik kodeksi, mulkni begonashtirish, oldi-sotdi shartnomasi, hadya shartnomasi, mahsulot yetkazib berish, tijoratni sotish, umrbod ta'minlash shartnomasi, mulk huquqi, repo shartnomasi.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI9Y2024N71>

Kirish. Mulkni begonashtirishga oid shartnomalar fuqarolik huquqining muhim institutlaridan biri hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining yangi loyihasida ushbu shartnomalar bo'yicha bir qator muhim o'zgarishlar nazarda tutilmoqda. Xususan, qaytib sotib olish sharti bilan tuzilgan oldi-sotdi shartnomasi kiritilishi, mahsulot yetkazib berishga oid ayrim qoidalarning qayta ko'rib chiqilishi, tovarlar yetkazib berish to'g'risidagi davlat kontrakti va kontraktatsiya institutlarining chiqarib tashlanishi, tijoratni sotish tushunchasining kiritilishi hamda hadya shartnomasining faqat real tuzilishi mumkinligi kabi yangiliklar nazarda tutilgan. Ushbu maqolada mulkni begonashtirishga oid shartnomalarning konseptual jihatlarini tahlil qilingan.

Metodologiya. Mazkur maqolada quyidagi metodlardan foydalanildi. Xususan, maqolaning mulkni begonalashtirish shartnomalariga oid O'zbekiston qonunchiligini Rossiya, Ozarbayjon, Belarus, Qozog'iston qonunchiligi bilan qiyosiy-huquqiy o'rganish orqali, fuqarolik kodeksi loyihasidagi mulkni begonalashtirish shartnomalariga oid normalarni tizimli ravishda, boshqa normalar bilan o'zaro bog'liqlikda tizimli tahlil metodi orqali, tarixiy-huquqiy metod bilan 2022-2024 yillarda qabul qilingan qonunchilik hujjatlarining mulkni begonalashtirish shartnomalariga ta'sirini tarixiy rivojlanish nuqtai nazaridan o'rganilgan. Mazkur metodologiyalar maqolada keltirilgan masalalarni har tomonlama va chuqur tahlil qilish, ilmiy asoslangan xulosalar chiqarish hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqish imkonini bergan.

Muhokamalar. Ma'lumki, Fuqarolik kodeksi II qismi 3-kichik bo'limi majburiyatlarining ayrim turlari sifatida joylashtirilgan shartnomalar tuzilish maqsadiga ko'ra tizimlashtirilgan va shulardan birinchisi mulkni begonalashtirishga oid shartnomalar hisoblanadi.

Loyihada mulkni begonalashtirish shartnomalari bo'yicha quyidagi muhim o'zgarishlar amalga oshirilgan.

Birinchidan, oldi-sotdining o'ziga xos, alohida turi sifatida "Qaytib sotib olish sharti bilan tuzilgan oldi-sotdi shartnomasi" kiritilgan;

Ikkinchidan, mahsulot yetkazib berishga oid qoidalarining aksariyati (Mahsulot yetkazib berish shartnomasining amal qilish muddati (amaldagi FK 438-moddasi), Mahsulot yetkazib berish shartnomasini tuzish vaqtida kelib chiqadigan kelishmovchiliklarni hal qilish (amaldagi FK 439-moddasi), Mahsulot yetkazib berish davrlari (amaldagi FK 440-moddasi), Tovarlarini yetkazib berish tartibi (amaldagi FK 441-moddasi), Tovarlarini olib borib berish (amaldagi FK 442-moddasi), To'liq yetkazib berilmagan tovarlar o'rnini to'ldirish (amaldagi FK 443-moddasi), Yetkazib berish muddati o'tkazib yuborilgan tovarlarni qabul qilishni rad etish (amaldagi FK 444-moddasi), To'liq yetkazib berilmagan tovarlar o'rnini to'ldirganda ularning assortimenti (amaldagi FK 445-moddasi), Idishlar va o'rash materiallarini qaytarish (amaldagi FK 450-moddasi), Tegishli darajada sifatli bo'lmagan tovarlarni yetkazib berish oqibatlari (amaldagi FK 451-moddasi), But bo'lmagan tovarlar yetkazib berish oqibatlari (amaldagi FK 452-moddasi), Tovarlar to'liq yetkazib berilmagan, tovarlarning kamchiliklarini bartaraf etish yoki tovarlarni butlash to'g'risidagi talablar bajarilmagan hollarda sotib oluvchining huquqlari (amaldagi FK 453-moddasi), Tovarlarini to'liq yetkazib bermaganlik uchun neustoyka (amaldagi FK 454-moddasi), Mahsulot yetkazib berish shartnomasini bajarishdan bir tomonlama bosh tortish (amaldagi FK 455-moddasi), Shartnomani bekor qilish vaqtida zararni hisoblash (amaldagi FK 456-moddasi), ayirboshlash, hadyaga oid ayrim normalar majburiyatlarining umumiy qoidalari va oldi-sotdining umumiy qoidalarida nazarda tutilganligi sababli chiqarib tashlanmoqda;

Uchinchidan, Tovarlar yetkazib berish to'g'risidagi davlat kontrakti va Kontraktatsiya bugungi kundagi iqtisodiy munosabatlarga javob bermayotganligi sababli chiqarib tashlanmoqda (davlat xaridlari tizimi va klaster joriy etilishi);

To'rtinchidan, amaldagi FK 3-kichik bo'lim, 29-bob, 8-paragrafidagi "Korxonani sotish shartnomasi" tijoratni sotish tarzida taklif etilmoqda;

Beshinchidan, amaldagi FK 3-kichik bo'lim, 31-bobda "Hadya shartnomasi" konsensual bo'lishi mumkinligi qoidasi, loyihadagi o'zgarishlardan keyin faqat real tuzilishi mumkinligi belgilangan. Shuningdek, hadyani cheklashga nisbatan asosiy qoida kiritilmoqda: "agar mol-mulkni hadya qilish hadya qiluvchini yoki uning qaramog'idagi shaxslarni tirikchilik

manbaidan mahrum qilsa, shaxs mol-mulkni hadya qilishga haqli emas”. Bundan tashqari hadyani taqiqlashni yangi mezonlari va shartlari nazarda tutilgan. Shu bilan birga metsenatlik yoxud homiylik harakatlarga nisbatan hadyaning qoidalari qo'llanilishi belgilangan.

Oltinchidan, amaldagi FK 33-bobi “Umrbod ta'minlash sharti bilan uy-joy (kvartira)ni boshqa shaxsga berish” shartnomasi chiqarib tashlanmoqda. Loyiha mualliflarining fikricha ushbu munosabatlarni umrbod renta bilan tartibga solishning o'zi yetarli hisoblanadi.

2022 – 2024-yillarda mulkni begonalashtirishga oid munosabatlarga bevosita yoki bilvosita ta'sir qiluvchi quyidagi qonunchilik hujjatlari qabul qilindi:

1. O'zbekiston Respublikasining 2022 yil 28 noyabrdagi O'RQ-803-sonli “Ko'chmas mulkka bo'lgan huquqlarni davlat ro'yxatidan o'tkazish to'g'risida”gi Qonun;
2. O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 2024 yil 24 fevraldagi O'RQ-907-sonli “Davlat mulkini xususiylashtirish to'g'risida”gi Qonun;
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 24 avgustdagi PF-198-sonli “Mulk huquqining daxlsizligini ishonchli himoya qilish, mulkiy munosabatlarga asossiz aralashuvga yo'l qo'ymaslik, xususiy mulkning kapitallashuv darajasini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi Farmoni;
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 14 sentyabrdagi PF-6313-sonli “Shartnomaviy munosabatlarni tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi Farmoni.

Bugungi kunda mulkni begonalashtirishga oid munosabatlarga oid quyidagi Oliy sud Plenumi qarorlari mavjud:

1. O'zbekiston Respublikasi Oliy Xo'jalik Sudi Plenumining 2007-yil 28-dekabrdagi 174-son “Sifati tegishli darajada bo'lmagan mahsulot (tovar)larni yetkazib berish bilan bog'liq nizolarni hal etish bo'yicha sud amaliyoti to'g'risida”gi qarori;
2. O'zbekiston Respublikasi Oliy Xo'jalik Sudi Plenumining 2007-yil 28-dekabrdagi 175-son “Tovarlarni tanlab olmaslik bilan bog'liq nizolarni hal qilishning ayrim masalalari to'g'risida”gi qarori;
3. O'zbekiston Respublikasi Oliy xo'jalik Sudi Plenumining “O'zbekiston Respublikasining “Xo'jalik yurituvchi subyektlar Faoliyatining shartnomaviy-huquqiy bazasi to'g'risida”gi Qonunini iqtisodiy sudlar amaliyotida qo'llashning ayrim masalalari haqida”gi qarori;
4. O'zbekiston Respublikasi Oliy Xo'jalik Sudi Plenumining 2003-yil 28-fevraldagi 110-son “O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining talabdan boshqa shaxs foydasiga voz kechish huquqi bilan bog'liq normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida”gi Qarori.

Natijalar. Loyihani o'rganish yuzasidan uni takomillashtirishga oid quyidagi fikrlarni bildirish mumkin.

Birinchidan, loyihada amaldagi tahrirdagi ko'plab qoidalarni qisqartirilishi, chiqarib tashlanishiga nisbatan tanqidiy yondashuv lozim. Chunki mahsulot yetkazib berish, tovarlarni yetkazib berish bo'yicha davlat kontrakti, ayirboshlash, hadyaning o'ziga xos jihatlarini inobatga olib belgilangan qoidalarining chiqarib yuborilganligi bugungi kundagi huquqni qo'llash amaliyoti va huquqiy tartibga solishdagi izchillikka putur yetkazishi mumkin. Mazkur shartnomalarga oid maxsus normalar Rossiya Federatsiyasi Fuqarolik kodeksi (506 – 538-moddalar), Ozarbayjon Fuqarolik kodeksi (627 – 645-moddalar), Belorussiya Fuqarolik

kodeksi (476 – 509-moddalari), Qozog'iston Fuqarolik kodeksi (458 – 483-moddalari)da belgilangan. Shu sababli yuqorida keltirilgan normalarni Fuqarolik kodeksi loyihasida qoldirish o'rinli bo'ladi.

Ikkinchidan, loyihada hadya shartnomasi faqat real shartnoma sifatida belgilangan. Biroq hadya shartnomasi konsensual xususiyat kasb etishi ham mumkin. Rossiya Federatsiyasi Fuqarolik kodeksi (572-moddasi), Belorussiya Fuqarolik kodeksi (543-moddasi), Qozog'iston Fuqarolik kodeksi (506-moddasi)da hadya shartnomasi real va konsensual xususiyatga ega shartnomasi sifatida belgilangan.

Uchinchidan, loyihadan "Umrbod ta'minlash sharti bilan uy-joy (kvartira)ni boshqa shaxsga berish" shartnomasi chiqarib tashlanmoqda. Lekin bugungi kun huquqni qo'llash amaliyotida mazkur shartnoma keng qo'llanilishini ko'rish mumkin. Shuningdek, ushbu shartnoma Rossiya Federatsiyasi Fuqarolik kodeksi (601-moddasi), Belorussiya Fuqarolik kodeksi (572-moddasi), Qozog'iston Fuqarolik kodeksi (535-moddasi)da ushbu shartnomaga oid qoidalar mavjud.

To'rtinchidan, bugungi kunda hayvonlar oldi-sotdisi bilan bog'liq munosabatlar rivojlanmoqda, lekin ularni to'g'ridan-to'g'ri tartibga solishga oid normalar Fuqarolik kodeksida belgilanmagan. Shu munosabat bilan ushbu munosabatni tartibga solishga oid normalarni kiritish maqsadga muvofiq bo'ladi. Ozarbayjon Fuqarolik kodeksi (608 – 613-moddalari)da mazkur munosabatni tartibga soluvchi maxsus normalar belgilangan.

Beshinchidan, hozirgi kunda mulkiy huquqlarni oldi-sotdisiga oid munosabatlar ham kengayib bormoqda. Shunday bo'lsa-da, mazkur oldi-sotdini bevosita tartibga solishga qaratilgan normalar qonunchilik hujjatlarida belgilanmagan. Ozarbayjon Fuqarolik kodeksi (651 – 654-moddalari)da mazkur oldi-sotdiga oid qoidalar belgilangan.

Oltinchidan, loyihada qimmatli qog'ozlar oldi-sotdisiga oid maxsus shartnomalar mavjud emas. Shu sababli loyihaga qimmatli qog'ozlar oldi-sotdisiga oid repo shartnomasini kiritish maqsadga muvofiq bo'ladi. Qozog'iston Fuqarolik kodeksi (500-1, 500-2-moddalari)da repo oid qoidalar belgilangan.

Yettinchidan, amaldagi Fuqarolik kodeksining 482-moddasi uchinchi qismiga ko'ra "Agar shartnomada ko'chmas mulkni sotib oluvchiga topshiriladigan tegishli yer uchastkasiga bo'lgan huquq belgilangan bo'lmasa, sotib oluvchiga yer uchastkasining ko'chmas mulk joylashgan va bu ko'chmas mulkdan foydalanish uchun zarur bo'lgan muayyan qismiga mulk huquqi o'tadi". Normaning mazmuni loyihaning 560-moddasida ham qayd etilgan. Biroq bunday qoida huquqiy va mantiqiy jihatdan xato deyish mumkin. Chunki sotilayotgan ko'chmas mulk joylashgan yer uchastkasiga nisbatan mulk huquqi davlatga tegishli bo'lsa yoki hali xususiylashtirilmagan bo'lsa va bu yer uchastkasiga egalik ashyoviy huquqlar amal qilayotgan bo'lsa sotib oluvchi "yer uchastkasining muayyan qismiga nisbatan mulk huquqi" qaysi huquqiy asosga ko'ra o'tishi noaniq. Shu sababli Rossiya Federatsiyasi Fuqarolik kodeksi (552-moddasi), Belorussiya Fuqarolik kodeksi (523-524-moddalari), Tojikiston Fuqarolik kodeksi (483-moddasi)dan yuqoridagi mazmundagi norma chiqarib tashlangan.

Sakkizinchidan, amaldagi Fuqarolik kodeksi (489 – 496-moddalari) hamda Fuqarolik kodeksi loyihasi (566 – 573-moddalari)da korxonani sotish shartnomasiga oid qoidalar belgilangan. Biroq bugungi kunda mazkur shartnoma bozor iqtisodiyoti tamoyillariga mos kelmasligi sababli uni loyihadan chiqarib tashlash maqsadga muvofiq bo'ladi. Ozarbayjon, Ukraina Fuqarolik kodekslaridan chiqarib tashlangan.

Xulosa. Mulkni begonalashtirishga oid shartnomalar tizimini takomillashtirish bo'yicha Fuqarolik kodeksi loyihasida amalga oshirilayotgan islohotlar, umuman olganda, ijobiy baholanishi mumkin. Biroq ayrim masalalarda qo'shimcha muhokama va tahlil talab etiladi.

Birinchidan, mahsulot yetkazib berish, tovarlarni yetkazib berish bo'yicha davlat kontrakti, ayirboshlash va hadya shartnomasining o'ziga xos jihatlarini tartibga soluvchi qoidalarni loyihadan chiqarib tashlash emas, balki ularni zamonaviy talablar asosida takomillashtirish maqsadga muvofiq.

Ikkinchidan, umrbod ta'minlash sharti bilan uy-joy (kvartira)ni boshqa shaxsga berish shartnomasini chiqarib tashlash o'rinli emas, chunki bu shartnoma amaliyotda keng qo'llaniladi va ijtimoiy ahamiyatga ega.

Uchinchidan, hayvonlar oldi-sotdisi, mulkiy huquqlarni oldi-sotdisi, repo shartnomasiga oid maxsus normalarni kiritish maqsadga muvofiq. Bu esa mazkur munosabatlarni samarali tartibga solishga xizmat qiladi.

To'rtinchidan, ko'chmas mulkni sotishda yer uchastkasiga bo'lgan huquqning o'tishi masalasidagi huquqiy bo'shliqlarni bartaraf etish va korxonani sotish shartnomasi o'rniga zamonaviy bozor iqtisodiyoti talablariga mos keladigan yangi institut joriy etish lozim.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ko'chmas mulkka bo'lgan huquqlarni davlat ro'yxatidan o'tkazish to'g'risida"gi Qonuni. 2022 yil 28 noyabr, O'RQ-803-son.
2. O'zbekiston Respublikasining "Davlat mulkini xususiylashtirish to'g'risida"gi Qonuni. 2024 yil 24 fevral, O'RQ-907-son.
3. Рахманкулов Х.Р. Обязательственное право. – Ташкент: ТГЮИ, 2009. – 450 с.
4. Зокиров И.Б. Фуқаролик ҳуқуқи. – Тошкент: ТДЮИ, 2009. – 650 б.
5. Гражданское право. Учебник / Под ред. Е.А.Суханова. – Москва: Волтерс Клувер, 2019. – 720 с.
6. Оқюлов О. Фуқаролик ҳуқуқининг умумий қоидалари. – Тошкент: ТДЮУ, 2018. – 340 б.
7. Гражданский кодекс Российской Федерации. Часть вторая от 26.01.1996 N 14-ФЗ.
8. Гражданский кодекс Республики Беларусь от 7 декабря 1998 г. № 218-3.
9. Гражданский кодекс Республики Казахстан от 1 июля 1999 года № 409-І.
10. Топилдиев В.Р. Фуқаролик ҳуқуқида мулк ҳуқуқини бегоналаштириш шартномалари. Монография. – Тошкент: ТДЮУ, 2020. – 280 б.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/9 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).